

Sınıf Öğretmenlerinin Gözüyle Müzik Dersleri Music Lessons through the Eyes of Classroom Teachers

Doç. Dr. Yakup Alper VARIŞ

Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
<https://orcid.org/0000-0001-8519-514X>

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin müzik dersine yönelik görüşlerini belirleyerek, ilköğretim 1. kademede müzik dersini yürütürken karşılaştıkları zorlukları tespit etmek, bu doğrultuda ilköğretim müzik eğitimi alan bireylerin müzik eğitim süreçlerine ve dersin işlevselliğine katkıda bulunmaktır. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi ile ele alınan çalışmada bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Çalışma grubunu Hakkari il merkezinde TOBB ve Gazi İlkokullarında görev yapan amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenen 15 sınıf öğretmeni (n=15) oluşturmaktadır. Katılımcı görüşlerini elde etmek amacıyla, araştırmacılar tarafından uzman görüşlerine dayanarak görüşme formu hazırlanmıştır. Çalışma grubunun görüşleri ses kayıt cihazı ile kayıt edilmiştir. Kayıtlar araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırmada toplanan verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin müzik dersini yürütmede kendilerini yetersiz buldukları, derste en çok gösterip yaptırma yönteminden yararlandıkları fakat çağdaş öğretim yöntemlerini kullanmadıkları, 1. kademede müzik dersini müzik öğretmenin yürütmesi gerektiği, okullardaki müzik eğitimine yönelik fiziki donanımın yetersiz olmasından dolayı, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlayacakları bir ortam bulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlar ışığında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sınıf öğretmeni, müzik dersi, ilköğretim 1. kademede müzik eğitimi, öğretmen görüşleri

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the difficulties faced by classroom teachers while conducting the music lessons in the first grade and by determining their opinions about the music lessons, and to contribute to the music education processes of the individuals who receive music education in primary school and the functionality of the lesson. The holistic single case design was used in the study, which was handled with the interview method, one of the qualitative research methods. The study group consists of 15 classroom teachers (n = 15) determined by purposeful sampling method who work in TOBB and Gazi Primary Schools in Hakkari city centre. In order to obtain the opinions of the participants, an interview form was prepared by the researchers based on expert opinions. The opinions of the study group were recorded with a tape recorder. The records were transferred to the computer environment by the researchers. Descriptive analysis technique was used to analyse the data collected in the study. In the study, it was found that classroom teachers found themselves inadequate in conducting the music lessons, they mostly used the method of showing and doing during music lessons rather than contemporary teaching methods and their ideas point out that the music teachers should conduct the music lessons at the first level and because of the inadequate physical equipment for music education in schools, teachers could not find an environment where they could provide their professional development.

Key Words: Classroom teacher, music lesson, music education in primary education, teachers' opinions.

1. GİRİŞ

Temel müzik eğitiminin başladığı ilköğretim öncesi ve ilkokul aşaması bireylerin çok hızlı bir şekilde çevresinde olup biteni göreberek ve dinleyerek hafızasına kaydettiği en önemli dönemdir. Bu dönemde öğretilen doğru bilgiler, bireyin ilerideki öğrenmelerine zemin hazırlamakta, kazandırılan davranışlar tüm hayatını etkilemektedir. İlkokula belli bir müzik eğitiminden geçerek gelen birey akranlarına oranla eğitim sürecine daha fazla hazır olmakta, bu hazır bulunuşlukla birlikte ilkokulda edindiği müziksel kazanımlarla hem zihinsel hem psikolojik hem de fizyolojik olarak olumlu yönde gelişim göstermektedir.

Toplu ya da bireysel müzik etkinliği içinde bulunan çocuklar; birlikte iş yapabilme alışkanlığı kazanmakta; bir grubun üyesi olma ve aldığı görevi yerine getirme sorumluluğu edinmekte; bireysel özelliklerinin ve yeteneğinin farkına varmakta; tek başına bir şeyler başarmanın doyumuna ulaşmaktadırlar. Böylece duygusal ve sosyal yönden daha sağlıklı, güvenli, dengeli ve uyumlu bir gelişim sürdürebilmektedirler (Yıldız, 2002:8).

Müzik eğitimi çocukların yaratıcılığının, ifade ve iletişim becerilerinin geliştirilmesinin yanısıra bir bütün halinde bilişsel ve devinışsel davranışlarının geliştirilmesine de belirgin katkılarda bulunan bir nitelik ve özelliğe sahiptir. Öğretmenlerin müzik eğitiminde yeni stratejiler belirleyebilmesi ve güncel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde uyarlamalar yapabilmesi ve çeşitli materyalleri kullanabilmesi, yetişmekte olan bireylerin sağlıklı ve verimli bir eğitim yaşantısına dahil edilmesi bakımından son derece hassas ve dikkate değer bir husustur.

Çağdaş müzik eğitimi yaklaşımları, öğrencinin yaratıcı potansiyelini ortaya çıkaran etkinlikler ve oyunlarla, yaparak ve yaşayarak öğrendiği aktif bir sürecin parçasıdır. Bu eğitim yaklaşımları, kemikleşmiş bazı kalıpları kırarak bireyin kimi nedenlerden dolayı içinde sakladığı yaratıcı yetenekleri keşfetmesini sağlamaktadır. Birey ürettikçe kendisine güveni artmakta ve böylelikle dış dünya ile daha sağlıklı ve dengeli iletişim kurmaktadır (Gürgen, 2006:83).

İlkokul öğretmeni yetiştirmede müzik öğretiminin uygulamadaki görünümü açısından ilköğretim okullarında müzik eğitimi etkinliklerine çocuğun sosyo-kültürel gelişimi açısından kazandıracaklarının oldukça önem teşkil ettiği bir gerçektir.

İlköğretim birinci kademe düzeyinde bazı durumlar dışında, müzik eğitimi pek sınırlı yapılmakla birlikte, onu almaya en uygun ve gerekli bir çağda çocuklara verilememekte, hiçbir zaman giderilemeyecek büyük bir fırsat gibi elden kaçmaktadır. Bugün müzik sorunu olarak en önemli iş, ilköğretim müzik eğitim ve öğretimini çözümlenektir (Say, 2005). Akt: (Yazıcı, 2016:244).

İlköğretim birinci kademe müzik derslerini yürütmekte olan sınıf öğretmeninin önemli işlevlerinden biri, öğrencilerinin müziksel yönlerini olumlu yönde etkilemektir. Sınıf öğretmenleri diğer görevlerinin yanında, öğrencinin müziksel şekillenmesinde de son derece önem taşımaktadır (Kılıç, 2009). Arapgirlioğlu ve Karagöz, (2011) müziğin çocukların gelişimi açısından son derece etkili olması nedeniyle örgün eğitimde müzik eğitiminin başlangıcı sayılan müzik derslerinin ve bu dersleri veren öğretmenin niteliğinin büyük önem arz ettiğini vurgulayarak öğretmenlik mesleği içindeki en önemli alanlardan birinin de sınıf öğretmenliği olduğunu, sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin kişilik temellerinin atıldığı ilköğretim 1. ve 2. devrede hizmet sunmalarının bu alanı daha da özel kılmakta olduğunu belirtmektedirler.

Sınıf öğretmenleri gerek hizmet öncesi aldıkları eğitimin niteliğinden, gerek program yapısı ve içeriklerinden gerekse hizmet içinde yaşadıkları sorunlar vb. koşullardan dolayı çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Alan yazında sınıf öğretmenlerinin müzik derslerine yönelik yaşadığı zorluklara odaklanan birçok çalışmayla karşılaşmak mümkündür (Küçüköncü, 2000; Şahin ve Aksüt, 2002; Yünlü ve Sağlam, 2004; Barış ve Özata, 2009; Arapgirlioğlu ve Karagöz, 2011; Cüceoğlu Önder ve Yıldız, 2017; Yılmaz ve Yıldırım Orhan, 2020).

Uşun ve Uşun'a (2000) göre ilkokulda müzik derslerine branş (alan) öğretmenlerinin girmesi gerektiği esas alınmış olmasına rağmen, yeterli sayıda öğretmen olmadığından müzik öğretimde yükün sınıf öğretmenlerinin omuzlarına bindiğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte eğitim ve sanat üzerine yapılan araştırmalar, ilköğretim okullarında müzik eğitiminin diğer işlenen derslere oranla daha zayıf ve yetersiz işlendiğini ve uygulayıcı konumundaki sınıf öğretmenin fazla önemsemediğini ortaya koymuştur. (Bresler, 1993; Şahin, 2002; Ercan, 2006; Göğüş, 2008; Kılıç, 2009; Barış ve Özata, 2009; Şahin, 2009; Okan, 2010; Vries,2011). Akt: (Çilingir ve Şentürk, 2012). Mevcut koşullarda Türkiye'deki müzik öğretmeni açığının hayli fazla olduğu nazara alındığında halihazırda sınıf öğretmenlerinin müzik derslerini yürütme ve müzik eğitimi faaliyetlerini düzenlemede çeşitli zorluklarla başa çıkmaya devam ettiği aşikardır.

Sınıf öğretmenlerinin müzik derslerindeki rolü gelecek kuşakların formasyonu açısından çok büyük önem arz etmektedir. Kılıç'a (2019) göre müzik eğitimi veren sınıf öğretmenin çok önemli, etkin ve belirleyici rolleri vardır.

Collins, (2014) sınıf öğretmenlerinin eğitim kurumlarında özel bir role sahip olduğunu, eğitim psikolojisi ve pedagojisinin yanı sıra disiplinlerarası müzik dersleri ve müzik uygulamalarını içeren birden fazla konu disiplini hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiğini belirtmektedir. Akt: (Özgül, 2017:2494).

Müzik dersi öğretim sürecindeki öğelerin niteliği sınıf öğretmenlerinin müzik alanındaki yeterlikleriyle birlikte kendilerini geliştirme ve yenileme çabalarıyla doğrudan ilintilidir. Sınıf öğretmenlerinin müzik dersi öğretim sürecinde çeşitli zorluklarla karşılaştığı bir gerçektir. Bu çerçevede yaşanan güçlüklerin tespiti, sürecin ana aktörleri olan sınıf öğretmenlerinin gözüyle ele alınması müzik derslerinin işlevselliğine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır. Bu noktalardan hareketle araştırmada, "Sınıf öğretmenlerinin müzik dersine ve müzik dersini işleyişlerini etkileyen sebeplere ilişkin görüşleri nelerdir?" sorusuna yanıt aranmaktadır.

1.1.Problem Cümlesi

İlköğretim 1. kademedeki müzik dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin müzik dersine yönelik görüşleri nelerdir?

1.1.1. Alt Problemler

1. İlköğretim 1. kademedeki müzik dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin İlköğretim 1. kademedeki müzik dersinin gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
2. İlköğretim 1. kademedeki müzik dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin İlköğretim 1. kademedeki sınıf öğretmenleri müzik ders programını ne ölçüde yürütebildiklerine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. İlköğretim 1. kademedeki müzik dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin İlköğretim 1. kademedeki sınıf öğretmenlerinin kendi okullarında müzik dersini yürütebileceği fiziki donanım ne derece yeterlidir?
4. İlköğretim 1. kademedeki müzik dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin İlköğretim 1. kademedeki müzik dersinde sınıf öğretmenlerinin kullandıkları öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. İlköğretim 1. kademedeki müzik dersini yürüten sınıf öğretmenlerinin İlköğretim 1. kademedeki müzik dersinin müzik öğretmeni tarafından yürütülmesinin gerekliliğine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, müzik dersi öğretim sürecine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek, sınıf öğretmenlerinin ilköğretim 1. kademedeki müzik dersini yürütürken karşılaştıkları zorlukları tespit etmek ve ilkokulda müzik eğitimi alan öğrencilerin eğitim süreçlerine katkıda bulunmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, müzik dersi öğretim sürecine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek, sınıf öğretmenlerinin ilköğretim 1. kademede müzik dersini yürütürken karşılaştıkları zorlukları tespit etmek, bu doğrultuda ilköğretim 1. kademedeki müzik eğitimi alan bireylerin müzik eğitim süreçlerine ve dersin işlevselliğine katkıda bulunmayı amaçlamasından dolayı önemlidir.

2. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin ilköğretim 1. kademede müzik dersi işleyişine yönelik görüşlerini belirlemek için görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemin tercih edilmesinin sebebi, nitel veriye ulaşmayı sağlayacak etkili ve verimli bir veri toplama yöntemi olmasıdır. Görüşme, beceri, duyarlık, yoğunlaşma, bireyler arası anlayış, öngörü, zihinsel uyanıklık ve disiplin gibi pek çok boyutu kapsaması açısından, hem sanat hem de bilimdir (Patton, 1987:108). Araştırmada sınıf öğretmenlerinin müzik dersine yönelik görüş ve önerilerini betimlemek amacıyla bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır. Bütüncül tek durum desenleri bir birey, bir kurum, bir program, bir okul gibi tek bir analiz birimini içerir (Kaplan-Öztuna, 2013:202).

2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Hakkari ilinde Gazi ve TOBB İlk/Orta okullarında görev yapmakta olan amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenen sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin okulları Gazi İlk/Orta okulu "O1" ve TOBB İlk/Ortaokulu "O2" olarak belirtilmiştir.

2.1.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin okul ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun okul ve cinsiyetlere göre dağılımı

Okul	Kadın (f)	K%	Erkek (f)	E%	f	%
O1	8	53	3	20	11	73
O2	2	13	2	13	4	26
TOPLAM	10	66,6	5	33,3	15	100

Tablo 1'de, sınıf öğretmenlerinin okul ve cinsiyete göre dağılımının farklı olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan kadın öğretmenlerin sayısı (%66,6), erkek öğretmenlerin sayısının (%33,3) iki katıdır.

Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin yaş aralıkları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çalışma grubunun yaş aralıkları

Yaş Aralığı	20-29	30-39	40-49	50-59	60+
Ö1	X				
Ö2	X				
Ö3	X				
Ö4	X				
Ö5		X			
Ö6	X				
Ö7	X				
Ö8	X				
Ö9	X				
Ö10		X			
Ö11	X				
Ö12		X			
Ö13	X				
Ö14	X				
Ö15	X				

Tablo 2’de çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğunlukla 20-29 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin en son mezun olduğu kurumlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Çalışma grubunun en son mezun olduğu kurumlar

Giresun Üniversitesi	1
Uşak Üniversitesi	1
Necmettin Erbakan Üniversitesi	2
Akdeniz Üniversitesi	1
Adnan Menderes Üniversitesi	2
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1
Amasya Üniversitesi	1
Ankara Üniversitesi	2
Pamukkale Üniversitesi	1
Atatürk Üniversitesi	2
Kafkas Üniversitesi	1
Toplam	15

Tablo 3'te çalışma grubunu oluşturan 15 sınıf öğretmeni, 11 farklı üniversiteden mezun olmuştur. Sınıf öğretmenlerinin çoğunlukla mezun olduğu üniversiteler Necmettin Erbakan, Adnan Menderes, Ankara ve Atatürk Üniversitesi'dir.

Çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin mesleki deneyimleri Tablo 4'te verilmiştir

Tablo 4. Çalışma grubunun öğretmenlik deneyimleri

Öğretmenlik Deneyimi	0-5	6-10	11-15	16-20	21+
Ö1	X				
Ö2	X				
Ö3	X				
Ö4	X				
Ö5		X			
Ö6	X				
Ö7	X				
Ö8	X				
Ö9	X				
Ö10			X		
Ö11	X				
Ö12		X			
Ö13	X				
Ö14	X				
Ö15	X				

Tablo 4'e göre çalışma grubunu oluşturan sınıf öğretmenlerinin öğretmenlik deneyimleri çoğunlukla 0-5 yıl arasındadır.

2.2. Verilerin Toplanması

Araştırmacılar öncelikle görüşme soruları için uzman görüşüyle, görüşülecek öğretmenlerin yanıtlayabileceği düzeyde yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlamıştır. Görüşme formu, kapsam ve dil geçerliği açısından üç uzmanın değerlendirmelerine sunulmuştur. Alınan geri dönüşlerden sonra form nihai olarak görüşmeler için hazır hale getirilmiştir. Formun işlerliğini saptamak açısından çalışma grubu dışından iki katılımcıyla görüşme yapılarak ön uygulama gerçekleştirilmiş, yapılan değerlendirme sonucunda asıl uygulamaya geçiş kararı alınmıştır. Çalışma grubunda yer alan 15 öğretmenle rızaları alındıktan sonra ortalama 45 dakika süren yüzyüze görüşme yapılmıştır. Veri toplama çalışmaları sırasında, çalışma alanında ve çalışma grubuyla temas halindeyken alınacak notların, yönlendirmeler ve özetlerin nitel analizin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için oldukça önemli katkı sağlaması, (Lonkila, 1995) araştırmaya öznel bir

dokunuş ve yaratıcılık katan önemli bir unsur olmaları (Rolf, 2006) Akt: (Baltacı, 2017) nedeniyle katılımcıların verdiği cevaplar hem anlık not alma yöntemi hem de ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Yapılandırılmış görüşme tekniğinden daha esnek olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırma için hazırlanan soruları kapsayan görüşme formu oluşturulur. Görüşmecinin görüşme esnasında akış çerçevesinde ana sorulara ek olarak alt sorular yönelterek katılımcının cevaplarını derinleştirmesini sağlayıp akışa müdahale edebilir (Türnüklü, 2000). Bu tekniğin seçilme sebebi sistematik ve karşılaştırılabilir bilgilere ulaşabilmektir.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sonrası görüşme yoluyla elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılarak betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Araştırmacı böylece topladığı verileri araştırmanın alt problemleriyle karşılaştırarak ortak bir temada bir araya getirip anlaşılır bir şekilde düzenlemiştir. Yapılan düzenleme sonucunda oluşan veriler, her bir maddenin kapsamlı ve bütüncül olarak incelenmesine olanak tanımıştır. Araştırmanın iç güvenilirliğini sağlamak açısından uzman görüşünden yararlanılmıştır. Hem araştırmacılar hem de alan uzmanı, görüşme veri setinin kodlanmasında ayrı ayrı kodlamalar yapmış ve kodlamalar karşılaştırılmıştır. Aynı zamanda temalar ve içerdiği kodlar açıklanırken olumlu, olumsuz, farklı ve çelişkili alıntılar kullanılarak temaya ilişkin bağlam bütüncül olarak yansıtılmıştır (Toraman, 2013). Bu işlem, veri setinin farklı kişiler tarafından kodlanarak benzerlik oranının saptanması yoluyla araştırmada güvenilirliğin sağlanmasına (Baltacı, 2017:8) yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Miles ve Huberman modeline göre içsel tutarlılık olarak adlandırılan ve kodlayıcılar arasındaki görüş birliği olarak kavramsallaştırılan bu benzerlik: $\Delta = C \div (C + \delta) \times 100$ formülü kullanılarak hesaplanabilir. Formülde, Δ : Güvenirlik katsayısını, C : Üzerinde görüş birliği sağlanan konu/terim sayısını, δ : Üzerinde görüş birliği bulunmayan konu/terim sayısını ifade etmektedir. İçsel tutarlılığı veren kodlama denetimine göre kodlayıcılar arası görüş birliğinin en az % 80 olması beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Patton, 2002). Akt: (Baltacı, 2017:8). Eldeki araştırmada bu oran % 94 olarak belirlenmiştir. Bu sonuç araştırmada güvenilirliğin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

3. BULGULAR

Bu bölümde, problem ve alt problemler çerçevesinde toplanan verilerden elde edilen bulgular ve yorumlar bulunmaktadır. Görüşlerini ifade eden katılımcı öğretmenler için Ö1,Ö2,Ö3... şeklinde kısaltmalar kullanılmıştır. Görüşmede ortaya çıkan temalar araştırmanın amacı ve alt problemleri çerçevesinde organize edilerek başlıklar halinde sıralanmış, her bir ana tema altında araştırmacı tarafından seçilen katılımcıların ifadelerine doğrudan yer verilmiştir.

“İlköğretim 1. Kademedeki Müzik Dersinin Gerekliği”

Görüşmeye katılanların görüşleri şu şekildedir: “Ö1: Önemli derecede gereklidir. Çünkü çocukların güzel yazıdan sonra ilk estetik anlayışı müzik dersiyle beraber gelişir. Bir de müzik dersi çocuklara plan yapmayı, sistemli olmayı öğretir. Nerede, neyi çalacaklarını, neyi söyleyeceklerini öğrendiklerinde, hayatlarında o planlı sistemi uygulayabilirler..., Ö6: Diğer derslerimi işlememde çok katkı sağlıyor bana. Çocuklar çok eğlendikleri için diğer derslerdeki verimi de arttırıyor..., Ö7: Çocukların hem yaratıcılığının gelişmesi hem de kendilerine olan özgüvenlerinin gelişmesi açısından müzik dersi son derece gerekli bir derstir. Bu yüzden her kademedeki okutulmasının gerekli olduğunu düşünüyorum..., Ö14, Ö10: Şöyle gerekli olduğunu düşünüyorum; çocukların iç dünyasını zenginleştiriyor, iletişim becerilerini geliştiriyor. Sözlü müzik kullanmasak bile beraber etkinlikler yaptığımızda o kaynaşmanın iletişim becerilerinin geliştiğini gördüm. Ritim duygusu ayrı bir şey katıyor. Dinleme becerisini geliştirdiğini düşünüyorum. Çocukların müziğin evrenselliğini hissetmeleri, Dünya’yı sevmeleri açısından desteklediğini düşünüyorum. Gereklidir, son derece gereklidir hatta...”

Toplanan verilere göre çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin tamamı müzik dersinin gerekli olduğunu düşünmektedir.

“Müzik Dersini Yürütmede Yetersizlik”

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin görüşleri şu şekildedir: Ö7: *Ne çok kötüyüm ne de çok iyi olduğumu düşünüyorum açıkçası. Orta halli. Üniversitede müzik eğitimini aldık. Bunu dramayla birleştirdik. Selçuk üniversitesinden mezunum ben. Hocamız da bize daha çok melodikayla eğitim verdi. Onu çalmayı öğrendik. Ama dediğim gibi çok iyi olduğumu da söyleyemem. Ama çocuklara bir melodikayı öğretecek kadar ufak tefek bazı şeyleri de biliyoruz. Ama bunu uygulamada yetersiziz. Uygulama çok eksik..., Ö10: Yeterli olduğumu düşünmüyorum. Şöyle bir şey, biz müzik eğitimini ilkokuldan başlayarak sadece şarkıyla öğrenme şeklinde işledik. Lisede bile sadece şarkı öğrendik. Flüt çalamamanın, nota öğrenmemiş olmanın çok büyük eksikliğini yaşıyorum. Üniversitede de iki dönem gördük ama yine de ben kendimi çok fazla geliştirmedim. Buraya geldiğimde de nasıl söyleyeyim diğer derslerde çok fazla eksiklerimiz vardı. Okuma yazma öğrenme gibi. Bu yüzden çok fazla vakit ayırıp ne kendimi, ne çocukları o manada geliştirmek için çok fazla çaba sarf edemedim. Biraz daha okuma yazma ağırlıklı çalıştık maalesef. Eminim diğer okullarda diğer öğretmenler de aynı şekilde yaptılar. Çok yeterli bulmuyorum ama kendimi geliştirmeyi çok isterim bu konuda. Eksikliğini hissettiğim bir şey. İlerleyen yıllarda umarım o eksikliğini tamamlayacağımı düşünüyorum..., Ö11: Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Üniversitede herkesin yan alanı oluyor zaten. Yan alan olarak müzik dersi almadım ve hatta ben Fen Fakültesi mezunuyum. Daha önce öğretmenlere seminer verildi. Gerçekten müzik öğretmenleri bir çalgı çalmayı öğretebilir. Seminer dönemleri böyle değerlendirilebilir diye düşünüyorum. Katılımcı görüşlerinden sınıf öğretmenlerinin müzik dersini işleme konusunda kendilerini bir müzik öğretmeni kadar yeterli görmedikleri anlaşılmaktadır.*

“İlköğretim 1. Kademedeki Okullarda Fiziki Donanım Yetersizliği”

Okullardaki fiziki donanım ile ilgili görüşler şu şekildedir: “Ö1: şöyle söyleyeyim bazı enstrümanlar var tabi, ritim ürünleri falan var ama bence yeterli değil. Müzik sınıfımız yok bir kere. Ses sistemimiz çok iyi çalışmıyor. Zaten müzik sınıfı olunca içinde bu tür hani bir sürü donanımın olması gerekir. Hani onu geçtik biliyorsunuz konferans salonumuz bile ses sistemi yönünden bayağı bir sıkıntılı durumda. Ama yeterli değil kesinlikle..., Ö4: Okulumuzda fiziki donanım hiç yok. Velilere de söyledim, ben özel okullarda görmüştüm, müzik sınıfı var. O müzik sınıfında her şey var. Piyanosu var flütü var. Çocuklar en azından girip bu ne diye bakıyor, merak ediyor, çalıyor. Zaten eğer öyle bir müzik duygusu varsa hemen meyilleniyor. Ama bu okulda hiç yok. En son bir iki tane enstrüman vardı. Bir müzik sınıfı oluştursak iyi olur..., Ö6, Ö9, Ö11: Müzik odamız yok. Yeterli değil. Müzik aletleri yok..., Ö14: Yetersiz. Hiçbir şey yok okulumuzda müzik eğitimiyle alakalı. Hala hiçbir müzik aletine şahit olmayan, hiçbirini tanımayan çocuklarımız var. Okulda hiçbir donanımımız yok. Gördüğüm kadarıyla hiçbir şey yok müzikle alakalı okulumuzda...”.

Sınıf öğretmenlerinin kendi okullarındaki fiziki donanımların yetersiz olduğu görülmektedir. Fiziki donanımın yetersiz olmasından dolayı, sınıf öğretmenleri müzik dersini verimli bir şekilde işleyebilecek bir müzik sınıf ortamı olmadığını ifade etmişlerdir. Çalışma grubundaki sınıf öğretmenlerinin hepsi okullarında müzik sınıfının olması gerektiğini düşünmektedirler.

“Kullanılan Ağırlıklı Öğretim Yöntemi”

Çalışma grubundaki sınıf öğretmenleri çoğunlukla kullandıkları öğretim yöntemlerini şu şekilde belirtmektedir: Ö4: *Sözel, tamamen sözel. Görsel hiçbir şey yok. Yapararak yaşayarak öğreniyor. Görsel veya duyuşsal açıyorum şarkıyı, dinletiyorum, bunu ezberleyelim diyorum. Sonra beraber söylüyoruz. Nasıl çalındığı, hangi notalar var, detayına inmiyoruz. Daha çok ezbere dayalı ders işliyoruz..., Ö5, Ö9, Ö12: Gösterip yaptırma yöntemini kullanıyorum. Çağdaş öğretim yöntemlerinden yararlanmıyoruz..., Ö10: Soru cevapla başlıyorum ben genelde. Bazen farklı müzik*

aletlerini tanıtmak için sunum yapıyorum. Onun dışında beraber oyunla dramayı biraz kullanıyorum. Kırmızı balık şarkısına dans yaptık beraber. Çeşitli şarkılara çocuklardan da destek alarak danslar yapmaya çalışıyoruz. Biraz drama kullanıyoruz. Çok fazla aktif ders işleyemiyorum..., Ö15: Genelde çocuklar etkin derste. Ben çok fazla değilim. Çocuklar ya grup şeklinde şarkı söylüyorlar ya tiyatro yapıyorlar onun içine müzik katıyorlar bu şekilde geçiyor genelde. Drama gibi. Genelde kızlar daha istekli oluyor bu konuda. Şarkıyı alıyoruz mesela dört kişi. Bu dört kişi kendi arasında çalışıyorlar, bir hikayenin içine yerleştiriyorlar onu. Biri işte mesela ördekle ilgili bir şarkı vardı. Ördek vak vak dedi kurbağa şöyle dedi diye. Her biri bir şey oluyor. Ve oyunun içinde, derenin kenarına gittik böyle oldu. Şarkını o kısmını söylüyor. Ö10: Orff'u drama dersinde biz öğrenmiştik. Ritim duygusunu harekete geçiriyor. Orff'u kullanmak isterim ama yeterli donanıma sahip değilim. Biraz geleneksel işliyorum, biraz da çocuklardan kaynaklanıyor. Deneyimsizliğimi ve sınıfımın zorluğunu göz önünde bulundurarak, çağdaş öğretim yöntemlerine çok fazla bulaşmak istemedim...”.

Sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu öğretim yöntemi olarak parçayı bir şekilde ya kendisi çalarak, kendisi söyleyerek veya kayıttan dinleterek öğrencilere taklit ettirerek öğretmektedirler. Yukarıdaki görüşlere göre sınıf öğretmenleri çağdaş öğretim yöntemlerini hiçbir şekilde kullanmadıklarını ya da kullanamadıklarını dile getirmişlerdir.

“İlköğretim 1. Kademedeki Müzik Dersini Müzik Öğretmeni Yürütmelidir”

Sınıf öğretmenleri 1. kademedeki müzik dersinin yürütülmesiyle ilgili şu ifadeleri kullanmışlardır: “Ö4: Eğer sınıf öğretmeni kendine güveniyorsa, ben bu işi yaparım diyorsa yapsın bence. Ama benim gibileri yapamaz. Ben şu anda flütü bile zor çalıyorum. Bu yüzden müzik dersine müzik öğretmenin girmesi lazım. Yoksa kafasına göre çalan, iyi olduğu sana bir sınıf öğretmeni değil. Bir müzik öğretmeni yeterli olduğunu düşünen kişiyi elemeyen geçirebiliyorsa, o zaman kabul edilebilir. Müzik öğretmenin de derse çalgıyla girmesi lazım. Yoksa bize kalınca biz bir şarkı söyleyip gidiyoruz. Mesela sorun çocuklara ne zaman müzik dersi yaptık? diye yapmadık diyeceklerdir. Çünkü diyorlar ki bu zamana kadar bitireceksin okumayı yazmayı. Bir de araya müzik dersi koyulmuş, resim dersi koyulmuş. Yapamıyoruz, yetişmiyor. Zaten tatiller var. Bir de burası Hakkari, gayri resmi tatiller olabiliyor. Bazen okullar iki hafta geç açılıyor. Nasıl ve ne zaman müzik dersi işleyeceğim. Sınıf sıkılıyor, kopma noktasına geliyor. Haydi çocuklar şarkı söylüyor diyorum böyle rahatlıyorlar..., Ö5, Ö9: Bu derse kesinlikle müzik öğretmenleri girmelidir..., Ö6: Derse branş öğretmenin girmesi gerektiğini düşünüyorum gerçekten. Çünkü ben yeterli olduğumu düşünmüyorum. Tabii ki bir saat de çok değil zaten. Bir öğretmen yeterli olur birinci kademeye. Çok büyük bir okul bile olsa tek bir öğretmen verildiğinde çok rahat yürütür, belki ortaokulla beraber bile yürütebilir..., Ö10: İki yıl boyunca müzik derslerine ben girdim. Oradan yola çıkarak, çok da beklediğim gibi değildi. Üniversitedeyken hayalini çok kurardım; ben müzik dersini, resim dersini gerektiği gibi işleyeceğim diye ama olmuyor. Öğretmenin yükü çok fazla. Matematik yetiştirme derdi, Hayat bilgisini etkin işleyebilme derdi derken zorlanıyoruz haliyle. Yeterli olamıyoruz diye düşünüyorum. Müzik öğretmenlerinin girmesi daha iyi olabilir. Aslında biz de gerekli eğitimi alsak, o önceliği sağlasak yapabiliriz ancak işleyişte öyle olmuyor maalesef. Çünkü haftada otuz saat ders oluyor. Müzik dersi bizim için dinlenme dersi, eğlenme dersi yerine geçiyor biraz da. Beden eğitimi dersleri de bu şekilde...”.

Çalışma grubundaki öğretmenlerin çoğu, ilköğretim 1. kademedeki müzik derslerini de müzik öğretmeni yürütmesi gerektiğini düşünmektedir.

4. SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen bulgulardan ulaşılan sonuçlara göre, ilköğretim 1. kademedeki müzik dersinin gerekli olduğu, sınıf öğretmenlerinin müzik dersini yürütmeye kendilerini yetersiz buldukları, sınıf öğretmenlerinin en çok gösterip yaptırma yönteminden yararlandıkları fakat çağdaş öğretim yöntemlerini kullanmadıkları anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra ilköğretim 1.

kademede müzik dersini müzik öğretmeninini yürütmesi gerektiği, okullardaki müzik eğitimine yönelik fiziki donanımın yetersiz olmasından dolayı, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlayacakları bir ortam bulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2009), sınıf öğretmenlerinin hizmet öncesinde aldıkları müzik eğitiminin yeterli olmadığı, bu hususta kendilerini geliştirmede çeşitli zorluklarla yüzleştikleri sonucuna ulaşmıştır. Yazıcı (2012), gerçekleştirdiği araştırmada öğretmenlerin % 66,3'üne göre ilkokulda müzik dersine sınıf öğretmeni yerine müzik öğretmeni girmelidir görüşüne sahip oldukları sonucuna ulaşmış, bu görüşün çocuklar için müzik eğitiminin önemli ve gerekli olduğunun altını çizen bir niteliğe sahip olduğunu vurgulamıştır. Benzer sonuçlar, Küçüköncü (2000), Şahin ve Aksüt, (2002), Yazıcı (2016) ve Yünlü ve Sağlam'ın (2004) araştırmalarında da ortaya konmuştur. Kocabaş (2000), araştırmasında sınıf öğretmenlerinin müzik derslerinin uygulanması hususunda bilgi-beceri alışverişlerinin yeterli olmadığı, performanslarını geliştirmek için gerekli girişimlerde bulunmadıkları ve uygulamada kendileri yeterli görmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte sınıf öğretmenlerinin müzik dersinin müzik öğretmeni danışmanlığı ya da müzik öğretmeni tarafından uygulanması görüşünde olduklarını, kendilerini müzik öğretimi için yetersiz gördüklerini ortaya koymuştur. Eldeki araştırmada ortaya çıkan sonuçlar, ilgili araştırma sonuçlarını destekler niteliktedir. Araştırma sonucunda geliştirilen öneriler şu şekildedir:

1. Okulda eğer müzik öğretmeni varsa, müzik dersini sınıf öğretmeninini yerine müzik öğretmeni işlemelidir.
2. Seminer dönemlerinde sınıf öğretmenlerine yönelik müzik öğretmenleri tarafından eğitimler düzenlenmelidir.
3. Okullarda eğer müzik sınıfı yoksa oluşturulması hususunda öğretmenler desteklenmelidir.
4. Müzik dersini sınıf öğretmeni yürüttüğü takdirde diğer okullardaki müzik öğretmenlerinden destek almalıdır. Bu bağlamda her okula en az bir müzik öğretmeni atanması hususunda Milli Eğitim Bakanlığı nezdinde gerekli planlama ve çalışmalar yapılmalıdır.
5. Sınıf öğretmenlerinin müzik dersindeki yetersizliklerini gidermeye yönelik ihtiyaç duyulan eğitimler işe koşulmalı, müzik eğitimiyle ilgili öğretici materyaller hazırlanmalıdır.
6. İlkokulda yer alan diğer derslerin konularına denk olacak şekilde şarkılar ve müziksel etkinlikler hazırlanmalıdır.
7. Sınıf öğretmenlerine müzik dersi işlerken kullanabileceği farklı yöntem ve teknikler hakkında bilgilendirmeler yapılmalıdır. Özellikle bu yöntem ve tekniklerin başında da çağdaş öğretim yöntem ve teknikleri gelmelidir.
8. Alana katkı sağlaması bakımından sınıf öğretmeni ve müzik dersi değişkenlerinin ele alındığı farklı çalışma gruplarını içeren nitel ve karma yöntemlerini içeren araştırmaların sayısı artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Arapgirlioğlu H. & Karagöz B. "Sınıf Öğretmenliğinde Müzik Eğitimi Sürecinin Durumu ve Değerlendirilmesi", Education Sciences, 2011; 6(1): 183-196.
- Baltacı, A. (2017). "Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli", Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(1), 1-15.
- Bariş, D. A. & Özata, E (2009). "Sınıf öğretmenliği anabilim dalında alınan müzik-müzik öğretimi derslerinin öğretmenlik uygulamalarındaki yansımaları", Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (18), 27-42.

- Cüceoğlu Önder G. & Yıldız E. (2017). “İlkokul 4. Sınıf ve Ortaokul 5. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Gerçekleşme Durumuna İlişkin Ders Öğretmenlerinin Görüşleri (Çankırı İli Örneği)”, Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi, 3(2): 98-113.
- Çilingir V. & Şentürk, N. (2012). “İlköğretim 1., 2. ve 3. sınıf öğretmenlerinin ilköğretim müzik dersi öğretim programı kazanımlarını gerçekleştirebilmeleri konusunda kendi yeterliklerine ilişkin görüşleri (Aydın ili örneği)”, Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3 (2), 1-20.
- Gürgen, E. T. (2006). “Müzik Eğitiminde Yaratıcılığı Geliştiren Yöntem ve Yaklaşımlar”. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 7 (12), 81-93.
- Kılıç, I. (2009). “İlköğretim I. kademe sınıf öğretmenlerinin müzik öğretiminde karşılaştıkları sorunlar”, İnönü üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 17, 123-137.
- Kocabaş A. (2000). “Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Derslerindeki Yetersizliklerine İlişkin Görüşleri”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(7): 7-11.
- Küçüköncü, Y. (2000). “Sınıf Öğretmenliğinde Müzik Eğitimi”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8-12.
- Kocabaş, A. (2000) . “Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersindeki Yetersizliklerine İlişkin Görüşleri”, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Özel Sayı, 7-11, Denizli.
- Özgül, İ. (2017). “Sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Öğretmen Eğitimi Programında Müzik Eğitimine İlişkin Tutumları”, Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi, 25 (6), 2491 – 2506.
- Öztuna-Kaplan, A. (2013). “Durum Çalışması” (Ed. S. Baştürk), Bilimsel Araştırma Yöntemleri, 197-217, Vize Yayıncılık, Ankara.
- Patton, M. Q. (1987) How to Use Qualitative Methods in Evaluation, Newbury Park: CA: Sage.
- Şahin, A. & Aksüt, M. (2002). “İlköğretim I. Kademe Müzik Derslerine İlişkin Öğretmen Görüşleri”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4(2), 105-118.
- Toraman, M. (2013). “Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim Programında Yer Alan Müzik Dersine Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Türnüklü, A. (2000). “Eğitim Bilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme”. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, Güz, 24. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Uşun, S. & Uşun, S. (2000). İlköğretim Okulları Müzik Öğretimi Süreçlerinin İletişim Öğeleri Açısından Değerlendirilmesi. P.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi, 1-9.
- Yazıcı, T. (2012). “İlköğretim Müzik Dersinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunların, Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Trabzon İli Örneği)”. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(1), 185-200.
- Yazıcı, T. (2016). “İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersi Öğretimi Kazanım Boyutları İle İlgili Sınıf Öğretmenleri Görüşleri”, International Journal of Social Science, 46, Spring IV, 233-246.
- Yıldız, G. (2002). “İlköğretimde Müzik Öğretimi Birinci Kademe”, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz M., & Yıldırım Orhan Ş. (2020). “Sınıf Öğretmenlerinin İlkokul Müzik Dersi Kazanımlarına Yönelik Yeterlik Durumları”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi, 6(11), 104-126.

Yünlü, F. & M. Sağlam. 2004. “Sınıf öğretmenlerinin müzik dersine ilişkin görüşleri, içerikle ilgili güçlükleri ve eğitim gereksinimleri” Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi, 3(6), 211–226.